

Riitta Myllymäki

Till kommun- och stadsstyrelserna
och kommunernas centralvalnämnder

Kommunalvalet 18.4.2021

Kommunval förrättas söndagen den 18 april 2021. Vid valet tillämpas vallagen (714/1998) och bestämmelserna om kommunalval i kommunallagen (410/2015). I detta cirkulär redogörs för de kommunala valmyndigheternas uppgifter vid kommunalvalet, valet av valmyndigheter, jäv i valorgan, kandidatuppställningen, arrangemangen kring förhandsröstning, valfinansiering och här ges anvisningar om valaffischeringen utomhus. Valbarhet till fullmäktige behandlas i cirkulär 10/2020.

Arrangemangen kring förhandsröstningen och andra valarrangemang behandlas mer ingående i Justitieministeriets brev (1.10.2020, VN/20585/2020) till kommunstyrelserna. I brevet behandlas också beredskapen inför de specialarrangemang som kan behövas i samband med den kommande vårens covid-19-pandemiläge. I brevet berättas dessutom om beställning och distribution av valmaterial och valanvisningar samt om valutbildning.

Allmän information om kommunalvalet 2021 finns på Justitieministeriets valsidor www.vaalit.fi. Här finns bland annat de tidsfrister som ska iakttas i kommunalvalet och de formulär som behövs för kandidatuppställningen.

Kommunförbundets valsidor www.kommunalval.fi ger mångsidig information om kommunerna och kommunalvalet. På webbplatsen finns avdelningar för väljarna, kandidaterna och medierna samt kampanjmaterial för kommunerna. Det är önskvärt att kommunerna lyfter fram kommunalvalet i sina egna kanaler: på webbplatsen, i sociala medier och i tryckt material.

Förhandsröstningen sker 7–13.4.2021 i Finland och 7–10.4.2021 utomlands. Det rekommenderas att valaffischeringen utomhus inleds en vecka innan förhandsröstningen börjar, dvs. 31.3.2021.

Närmare upplysningar:

E-postservice: forvaltningsjuristerna@kommunforbundet.fi

Riitta Myllymäki

Saija Haapalehto
Kai Ketelimäki
Atte Kuismin-Raerinne
Riitta Myllymäki
Annaliisa Oksanen
Jonna Törnroos

Kommunalvalet 18.4.2021

Kommunval förrättas den 18 april 2021. Vid valet tillämpas vallagen (714/1998) och bestämmelserna om kommunalval i kommunallagen (410/2015). Kommunallagen har bland annat bestämmelser om rösträtt i kommunalval och valbarhet till fullmäktige.

Rösträtt i kommunalval har finska medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen och isländska och norska medborgare som senast på valdagen, dvs. 18.4.2021, fyller 18 år och som har kommunen i fråga som sin hemkommun 26.2.2021 enligt uppgifterna i befolkningsdatasytemet. Rösträtt har också andra utlänningar som uppfyller villkoren ovan, om de 26.2.2021 har haft hemkommun i Finland i två år, dvs. från 26.2.2019.

I kommunallagens 20 § föreskrivs dessutom om förutsättningarna för rösträtt för personer som är anställda inom Europeiska unionen eller en i Finland verksam internationell organisation och för personer som är familjemedlemmar till sådana personer.

I vilken kommun personen har rösträtt i bestäms alltså enligt situationen 26.2.2021. Om en persons hemkommun ändras efter 26.2.2021 har personen rösträtt i kommunalvalet i den gamla hemkommunen, men valbarheten följer den hemkommun som personen har enligt lagen om hemkommun. En person kan alltså sakna rösträtt i den kommun där han eller hon kandiderar.

Uppgifter om alla röstberättigade införs i ett rösträttsregister som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata upprättar senast 3.3.2021. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska se till att uppgifterna i rösträttsregistret finns framlagda för kontroll och sända ut meddelandekort till väljarna.

Riitta Myllymäki

I kommunalvalet är en kommun indelad i ett eller flera röstningsområden. Fullmäktige beslutar enligt prövning om röstningsområdena. Beslut om indelningen i röstningsområden fattas endast vid behov, dvs. om fullmäktige vill ändra på den gällande indelningen.

Fullmäktiges beslut om röstningsområdena träder i kraft vid ingången av kalenderåret, om beslutet fattats på det sätt som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata föreskriver och meddelats den senast i augusti månad det år som föregår ikraftträdandet (8 § i vallagen).

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet tillsätta en valnämnd för varje röstningsområde och valbestyrelser för förhandsröstning vid anstalter. Valbestyrelsen har inte längre uppgifter i anslutning till hemmaröstning.

Centralvalnämnden utser valförrättarna för varje allmänt förhandsröstningsställe och för hemmaröstning.

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet besluta om de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen och fastställa vilka verksamhetsenheter inom socialvården som ska fungera som förhandsröstningsställen. Dessutom ska kommunstyrelsen i god tid fastställa vilka röstningsställen som ska finnas i varje röstningsområde på valdagen. Av särskilda skäl kan ett röstningsställe förläggas utanför röstningsområdet eller utanför kommunen, om det inte förorsakar väljarna oskäligen olägenheter.

Partierna och valmansföreningarna ska hos den kommunala centralvalnämnden lämna in ansökan om publicering av deras kandidatlistor senast 9.3.2021 före kl. 16.

Den kommunala centralvalnämnden bär huvudansvaret för förrättandet av kommunalval. Justitieministeriet sänder de egentliga valanvisningarna till olika valmyndigheter och ordnar valutbildning på webben samt dessutom i februari 2021 också webbaserade valutbildningskliniker.

Ändringar i kommunindelningen och förrättande av kommunalval

Om en ändring av kommunindelningen träder i kraft vid ingången av år 2022, ska valet enligt 23 § i kommunstrukturlagen förrättas i de kommuner som berörs av ändringen med iakttagande av den nya kommunindelningen. När

Riitta Myllymäki

kommuner går samman beslutar den nya kommunens sammanslagningsstyrelse om indelningen i röstningsområden samt tillsätter centralvalnämnden, valnämnderna och valbestyrelserna.

Om en del av en kommun överförs till en annan kommun ska fullmäktige i den mottagande kommunen till den kommunala centralvalnämnden förutom de medlemmar som enligt vallagen hör till nämnden välja en eller flera medlemmar och ersättare från det område som ska överföras, om förhållandet mellan detta områdes invånarantal och kommunens invånarantal förutsätter det. Om det med anledning av överföringen av en del av en kommun i kommunen bildas ett nytt röstningsområde, som omfattar det område som ska överföras till kommunen, ska kommunstyrelsen i kommunen i fråga i valnämnden för röstningsområdet välja in extra medlemmar enligt proportionen ovan. (23 § i kommunstrukturlagen)

De kommuner som går samman ska i sammanslagningsavtalet komma överens om antalet fullmäktigeledamöter i den nya kommunen på det sätt som anges i 16 § 1 mom. i kommunallagen (25 § i kommunstrukturlagen).

Kommunal centralvalnämnd

Den kommunala centralvalnämnden, som valts för hela valperioden, ansvarar för de talrika praktiska arrangemangen kring valet (13–14 § i vallagen). En medlem eller ersättare i centralvalnämnden som enligt en kandidatansökan som getts in till centralvalnämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening kan inte delta i centralvalnämndens arbete vid valet i fråga. En medlem eller ersättare i centralvalnämnden som kandiderar i valet har skäl att överväga att anhålla om befrielse från sitt uppdrag. Då kan en ny medlem eller ersättare väljas i stället.

Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i centralvalnämnden (151 § i vallagen). Den som är vald till valombud ska begära befrielse från uppdraget som medlem eller ersättare i centralvalnämnden.

Centralvalnämnden är beslutför med fem medlemmar. Om en ersättare har avlidit, har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov utse en tillfällig ersättare.

Riitta Myllymäki

Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet tillsätta en valnämnd för varje röstningsområde och en eller flera valbestyrelser för förhandsröstning i anstalter (15 § i vallagen).

En valnämnd består av en ordförande, en vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre. En valbestyrelse består av en ordförande, en vice ordförande och en annan medlem samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre. Ersättarna i en valnämnd eller en valbestyrelse ska anges i den ordning de träder i stället för medlemmarna. Valnämnden och valbestyrelsen är beslutföra med tre medlemmar.

En kandidat kan inte vara medlem eller ersättare i valnämnden.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. En person som själv kandiderar eller vars ovan nämnda släkting kandiderar i vilken kommun som helst är inte valbar till valbestyrelsen.

Valbarheten till valnämnder och valbestyrelser följer i övrigt det som sägs om valbarhet till nämnder och kommittéer i kommunallagen (71 och 74 §). Det finns i sig ingenting som hindrar att en och samma person väljs både till en valnämnd och till en valbestyrelse, men då måste personen vara valbar till båda organen.

Medlemmar och ersättare ska väljas bland valbara invånare i kommunen så att varje valnämnd och valbestyrelse i mån av möjlighet företräder de väljargrupper som vid föregående kommunalval ställde upp kandidater i kommunen. Medlemskapet är alltså inte bundet till partier som antecknats i partiregistret, utan till de väljargrupper som förekom i det föregående kommunalvalet. Utöver partierna är det till exempel fråga om gemensamma listor.

Den politiska representationen granskas separat för medlemmarna respektive ersättarna. Sammansättningen granskas också enligt jämställdhetslagen så att kvinnor respektive män ska vara representerade både som ordinarie medlemmar och som ersättare till minst 40 %.

Riitta Myllymäki

Centralvalnämnden ska meddelas namn och kontaktinformation för ordföranden och vice ordföranden i valnämnderna och valbestyrelserna.

Valförrättare

Centralvalnämnden förordnar valförrättare att sköta förhandsröstningen på de allmänna förhandsröstningsställena samt hemmaröstningen (17 § i vallagen). Varje allmänt förhandsröstningsställe ska ha minst två valförrättare. Andra förhandsröstningsställena kan vid behov ha två eller flera valförrättare.

En valförrättare får inte vara under 18 år eller ha förklarats omyndig. En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valförrättare. En person som själv kandiderar eller vars ovan nämnda släkting kandiderar i vilken kommun som helst kan inte utses till valförrättare.

När förhandsröstning förrättas på ett allmänt förhandsröstningsställe ska minst två valförrättare vara närvarande samtidigt. På andra förhandsröstningsställena med två eller flera utsedda eller tillförordnade valförrättare räcker det med endast en närvarande valförrättare när förhandsröstning förrättas. Varje enskild hemmaröstning sköts av en valförrättare.

Valbiträden på röstningsställena på valdagen

På varje röstningsställe ska ett valbiträde som valnämnden utsett vara närvarande. En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valbiträde eller ett biträde som den röstande utsett (73 § i vallagen).

Jäv i valorgan

Enligt 9 a § i vallagen ska valmyndigheterna sköta sitt uppdrag opartiskt. Genom bestämmelsen vill man understryka vikten av att valförrättningen ska vara ärlig och opartisk.

Riitta Myllymäki

Enligt 14 § i vallagen finns det bestämmelser om jäv för den kommunala centralvalnämndens medlemmar och deras ersättare i 27–30 § i förvaltningslagen. Justitieministeriet ger i sitt brev 1.10.2020 anvisningar exempelvis om att då en medlem i centralvalnämnden har en make eller maka som kandiderar är medlemmen jävig att delta i beslutet om kandidatuppställningen i fråga om listan där maken eller maken är upptagen, i räkningen av förhandsröster, i kontrollräkningen och i fastställandet av valresultatet.

Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnämndens och valbestyrelsens medlemmar eller på deras ersättare eller på valförrättarna (16 och 17 § i vallagen). Motiveringen är att dessa valmyndigheters uppgifter och verksamhet kan jämföras med faktisk förvaltningsverksamhet. Alla valmyndigheters verksamhet styrs dock av den allmänna bestämmelsen 9 a § i vallagen, om förpliktande till opartisk skötsel av uppdraget.

Antalet fullmäktigeledamöter i kommunerna

I 16 § i kommunallagen föreskrivs om minimiantalet fullmäktigeledamöter utifrån antalet invånare i kommunen, men fullmäktige kan besluta att fler ledamöter ska väljas. Invånarantalet bestäms enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid utgången av den 30 november året före valåret.

Om fullmäktige år 2016 beslutat om en fullmäktige som är större än minimiantalet enligt 16 § i kommunallagen och ärendet inte behandlas och inget nytt beslut om antalet ledamöter fattas år 2020 kommer beslutet från 2016 att gälla i kommunalvalet år 2021. I så fall väljs samma antal fullmäktigeledamöter som i föregående kommunalval.

Om fullmäktige fattar beslut om ett större antal ledamöter än minimiantalet i lagen eller om ett tidigare beslut ändras, ska Justitieministeriet underrättas om detta senast 31.12.2020.

Justitieministeriet ska underrättas om beslut som fullmäktige fattat år 2020 om antalet fullmäktigeledamöter i två fall:

1. Om fullmäktige för första gången beslutat om ett större antal ledamöter än minimiantalet.
2. Om fullmäktige ändrar på sitt beslut från år 2016 om antalet ledamöter.

Riitta Myllymäki

Kandidatuppställning

Enligt 146 § i vallagen får kandidater vid kommunalval ställas upp av:

- partier
- röstberättigade som har bildat en valmansförening.

Röstberättigade kommuninvånare kan, om de är minst tio, bilda en valmansförening. I kommuner där invånarantalet enligt de uppgifter som vid utgången av den 30 november 2020 finns i befolkningsdatasystemet är högst 1 500, får en valmansförening dock bildas av minst tre röstberättigade kommuninvånare, och i kommuner där antalet invånare är över 1 500 men högst 2 000, får en valmansförening bildas av minst fem röstberättigade kommuninvånare (150 § i vallagen).

Partier har rätt att ingå valförbund genom ömsesidig överenskommelse. Valmansföreningar har på motsvarande sätt rätt att bilda en gemensam lista. Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som antalet fullmäktigeledamöter som ska utses vid valet (147 § i vallagen). Bestämmelsen har tolkats så att det erhållna talet avrundas neråt. Om till exempel 13 fullmäktigeledamöter ska väljas får kandidaterna vara högst 19. En och samma person får ställas upp som kandidat för endast ett parti eller en valmansförening (148 § i vallagen).

Centralvalnämnden ska senast vid sitt sammanträde 1.3.2021 besluta till vem, var och när (datum och klockslag) de för centralvalnämnden avsedda kandidatansökningarna och andra handlingar som gäller kandidatuppställningen ska ges in. Angående beslutet och antalet fullmäktigeledamöter som väljs i kommunen ska det avfattas en kungörelse. Kungörelsen ska delges de valombud som partierna har uppgett och hållas framlagd i centralvalnämndens sammanträdeslokal samt offentliggöras på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända (34 och 145 § i vallagen). Enligt 108 § i kommunallagen ska kommunala tillkännagivanden göras kända genom att de offentliggörs i det allmänna datanätet samt vid behov på något annat sätt som kommunen har fattat beslut om.

Partiernas och valmansföreningarnas ansökningar om publicering av kandidatlistorna och meddelanden om valförbund och gemensamma listor ska lämnas in hos centralvalnämnden senast 9.3.2021 före kl. 16. Ansökningarna om publicering av kandidatlistorna granskas vid centralvalnämndens sammanträde 15.3.2021. Valombuden har rätt att senast 17.3.2021 före kl. 16 göra korrigeringar på grund av anmärkningar och komplettera kandidatansökan

Riitta Myllymäki

och dess bilagor. De slutliga besluten om kandidatlistorna fattas vid centralvalnämndens sammanträde 18.3.2021. Sammanställningen av kandidatlistorna utarbetas likaså vid sammanträdet 18.3.2021 som ska inledas senast kl. 16.

När sammanställningen är klar ska centralvalnämnden se till att de uppgifter om kandidaterna som finns i sammanställningen och kandidaternas personbeteckning införs i det riksomfattande kandidatregister som förs av Justitieministeriet. Uppgifterna i registret är offentliga med undantag av personbeteckningarna.

Justitieministeriet ser till att uppgifterna i det riksomfattande kandidatregistret sänds i pappersutskrift till de kommunala centralvalnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna på förhandsröstningsställena i hemlandet och till Utrikesministeriet för vidare utdelning till förhandsröstningsställena. På detta sätt får väljaren möjlighet att studera de kandidater som är uppställda i hemkommunen, oberoende av var han eller hon förhandsröstar.

Förhandsröstningsställena

Kommunerna ansvarar för förhandsröstningsställena. Enligt 9 § i vallagen ska det finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun om det inte finns särskilda skäl för en annan lösning. Den röstberättigade kan rösta på vilket förhandsröstningsställe som helst, dvs. förhandsröstningen är inte bunden till hemkommunen.

Kommunstyrelsen beslutar efter eget övervägande om antalet och placeringen av allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Genom förhandsröstningsarrangemang kan kommunen påverka valdeltagandet. Därför bör det finnas tillräckligt med förhandsröstningsställena på olika håll i kommunen och på ställen där väljarna rör sig. På det sättet går det lätt och snabbt att rösta på förhand. Till exempel bibliotek, samservicekontor och köpcentrum är lämpliga platser. Förhandsröstning kan också ordnas i ett fordon som kör omkring i kommunen, till exempel bokbussen. Tidtabellerna måste då planeras omsorgsfullt så att angivna tider och platser säkert håller streck.

I bilaga 1 till Justitieministeriets brev 1.10.2020 redogörs för omständigheter som kommunstyrelsen bör beakta när den beslutar om allmänna förhandsröstningsställena.

Riitta Myllymäki

Allmänna förhandsröstningsställen är öppna alla förhandsröstningsdagar, om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl beslutar att vissa förhandsröstningsställen är öppna endast vissa dagar medan förhandsröstningen pågår. Det bör finnas åtminstone ett förhandsröstningsställe som är öppet alla sju dagar medan förhandsröstningen pågår.

Kommunstyrelsen beslutar om de dagliga öppettiderna för allmänna förhandsröstningsställen. Vardagar kan öppettiden börja tidigast kl. 8 och sluta senast kl. 20. På lördagar och söndagar är de motsvarande klockslagen kl. 9 och kl. 18.

Förhandsröstningsställen är också de sjukhus, verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar vård dygnet runt och andra verksamhetsenheter inom socialvården som anges i beslut av kommunstyrelsen samt straffanstalter. Förhandsröstning i anstalter förrättas under en eller högst två dagar de tider som valbestyrelsen bestämmer. Röstning i anstalt är avsedd enbart för dem som vårdas eller har intagits där.

Vid hemmaröstning förrättas förhandsröstningen vid en tidpunkt mellan klockan 9 och 20 som särskilt meddelas väljaren.

Den kommunala centralvalnämnden ska tillkänna de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet som finns inom kommunen samt förhandsröstningstiderna vid dem så som kommunala tillkännagivanden delges. Om det i kommunen finns allmänna förhandsröstningsställen där det är möjligt att förhandsrösta endast vissa tider, måste information om detta ges särskilt effektivt. Om förhandsröstning ordnas i fordon som kör omkring i kommunen krävs det likaså effektiv information om fordonets hållplatser och tidtabeller.

Röstningsställets tillgänglighet, möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och bevarandet av valhemligheten

Söndag 26.5.2019 gjorde två tjänstemän vid justitieombudsmannens kansli överraskningsinspektioner vid röstningsstället i åtta olika kommuner på valdagen för Europaparlamentsvalet. Syftet med inspektionerna var att utreda röstningsställets tillgänglighet, möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och tryggheten av valhemligheten. Den ena av förrättarna av inspektionen rörde sig med rullstol.

Riitta Myllymäki

Nästan alla röstningsställen hade brister i tillgängligheten till röstningsstället eller den rutt som leder till det. Vid granskningen upptäcktes också att bristen på tillgängliga röstningsbåsar eller röstningsställen kunde äventyra bevarandet av valhemligheten.

Inspektionsprotokollet 2657/2019 har publicerats på webbplatsen www.oikeusasiatiet.fi. (pdf på finska)

Valfinansiering

I lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) föreskrivs om kandidaternas valfinansiering och om redovisning av finansieringen bl.a. vid kommunalval. I partilagen (10/1969) föreskrivs om partifinansiering.

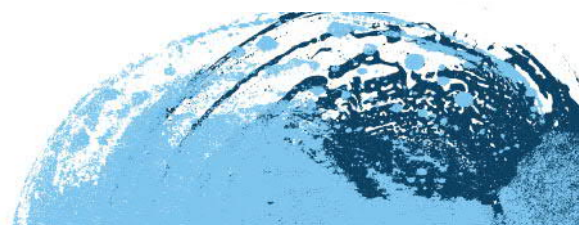
Med valfinansiering avses finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

En kandidats valfinansiering kan bestå av: 1) kandidatens egna medel eller lån som han eller hon har tagit upp, 2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har fått, 3) annat bidrag.

Som valfinansieringsbidrag räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktas inte som bidrag. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska uppskattas och redovisas i pengar.

Prestationer från en och samma givare till en kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får inte från en och samma givare ta emot bidrag, direkt eller indirekt, till ett värde som överstiger 3 000 euro. Bidrag från partier eller partiföreningar som avses i partilagen kan dock vara större än detta, om det inte innehåller bidrag som förmedlas från någon annan givare och som överstiger det nämnda beloppet. Utländska bidrag får tas emot endast från enskilda personer och från sådana internationella sammanslutningar och stiftelser som företräder kandidatens ideologiska hållning.

Riitta Myllymäki

Bidrag från givare som inte kan klarläggas får inte tas emot utom då bidragen erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

Bidrag får inte heller tas emot från staten, kommuner, samkommuner, statliga eller kommunala affärsverk, offentligrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som staten eller en kommun har bestämmande inflytande över. Detta gäller dock inte sedvanlig gästfrihet.

På en avgiftsbelagd reklam som hör till en valkampanj eller är avsedd att stödja kampanjen ska namnet på den som betalat reklamen framgå. En privatpersons namn får dock inte offentliggöras utan personens uttryckliga samtycke om värdet av den reklam han eller hon bekostat understiger 800 euro.

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är de som valts till fullmäktigeledamöter och de som valts till ersättare. Redovisningen om valfinansiering ska lämnas in till Statens revisionsverk inom två månader efter att valresultatet har fastställts, dvs. senast 21.6.2021. Redovisningen kan lämnas på en blankett som fastställts av revisionsverket och där uppgifterna som ska ges är specificerade. Mer information: <http://www.puoluerahoitusvalvonta.fi/se/index.html>. Statens revisionsverk ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

En kandidat kan lämna in en frivillig förhandsredovisning med en plan för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen till Statens revisionsverk tidigast den 31 dagen före valdagen. Förhandsredovisningen kan lämnas på en blankett som fastställts av revisionsverket.

Statens revisionsverk för ett register över redovisningarna av valfinansiering. Där registreras uppgifterna i redovisningarna och förhandsredovisningarna.

Valaffischering utomhus

På de områden som kommunen besitter eller har bestämmanderätt över rekommenderas det att valaffischeringen inför kommunalvalet inleds en vecka innan förhandsröstningen för kommunalvalet börjar, dvs. 31.3.2021. De deltagande partierna, gemensamma listorna och valmansföreningarna bör informeras om tidpunkten för när valaffischeringen får inledas, om platserna och om kontaktinformationen gällande de personer som ansvarar för

Riitta Myllymäki

valaffischeringen i kommunen. För partiernas del finns det till exempel skäl att underrätta lokalavdelningarna.

Kommunen har ingen lagstadgad skyldighet att ordna valaffischering. Affischeringspraxisen i kommunerna har baserat sig på de kommunala centralorganisationernas rekommendation som följts sedan 1970-talet. Genom rekommendationen ville man förenhetliga valaffischeringen, värna om stads- och landskapsbilden och hålla omgivningen snygg och städad. Den kommunala valaffischeringen har blivit en tradition som fortfarande kan anses ha ett informationsvärde. Medborgarna har vant sig vid detta slag av reklam inför val. Laglighetsfrågorna i samband med den kommunala valaffischeringen har i allmänhet gällt likabehandlingsprincipen, dvs. rättvisan vid fördelningen av affischplatser.

Placeringen av den affischplats som tilldelas varje grupp som ställer upp kandidater bör, räknat från vänster till höger, stämma överens med ordningsföljden i sammanställningen av kandidatlistorna. För att undvika tomma affischplatser kan man höra sig för hos de olika grupperna om de tänker använda sin affischplats. Man kan då sätta ut ett sista datum för svar för att de inte ska gå miste om platsen. Man kan också kräva att grupperna lämnar in ett skriftligt meddelande eller en skriftlig förbindelse om att utnyttja affischplatserna. Förfarandet ovan följer också kraven enligt jämlikhetsprincipen. Om det ändå blir kvar tomma platser kan de användas för allmän valinformation.

Biträdande justitieombudsmannen har i sitt avgörande 27.2.2004 (1175/4/03) ansett att en stads förfarande vid fördelningen av valaffischplatser har kränkt de krav som ett likvärdigt och jämbördigt bemötande ställer. Staden hade fördelat platserna mellan de partier och grupper som uppställt kandidater i relation till understödet vid föregående val så att en del av partierna fick mer affischplats än andra.

Högsta förvaltningsdomstolen gjorde i sitt beslut 2005:62 en bedömning av den centraliserade valaffischeringen utomhus på stadens områden i samband med riksdagsvalet och av den ersättning som togs ut för skötseln av valaffischeringen. HFD ansåg att den centraliserade valaffischeringen ingick i kommunens verksamhetsområde. Det var inte lagstridigt att ta ut ersättning för att täcka kostnaderna för att sätta upp ställningar för valaffischer och hålla dem i skick.

Inom ett rutplaneområde som framgick av stadsstyrelsens allmänna anvisningar för valaffischering var annan valaffischering än stadens centraliserade affischering förbjuden. HFD konstaterar att staden i princip hade rätt att

Riitta Myllymäki

själv besluta hur de områden den äger eller besitter används för affischering. Beslutet har inte begränsat möjligheterna att affischera på områden som ägs eller besitts privat. Staden har med tanke på den allmänna ordningen, tryggheten och trivsamtheten haft rätt att besluta att valaffischeringen arrangeras centraliserat på det sätt som anges i beslutet. Följderna av centraliserad valaffischering för yttrandefriheten är inte oskäliga med tanke på målen.

Staden hade beslutat ta ut en ersättning på 840 euro av partierna och valmansföreningarna för att limma upp, ställa ut, sköta om och avlägsna affischerna. Avgiften täckte alla 50 affischramar som sattes ut på stadens område och 24 rammar på stadens broar. HFD konstaterar att avgiften för skötseln av valaffischerna hade fastställts utgående från arbetskostnaderna. Stadsstyrelsen hade inom ramen för sina befogenheter haft rätt att besluta att ta ut en avgift för skötseln av uppgiften, även om det inte finns några lagbestämmelser om en avgift för dylika uppgifter. Partier och valmansföreningar kan i sin valreklam använda också andra informationskanaler än affischering utomhus. Den ovan nämnda avgiften begränsar inte yttrandefriheten på ett sätt som strider mot gällande bestämmelser och föreskrifter. Beslutet kränker inte heller principen om likabehandling.

Valaffischering utomhus på områden som kommunen besitter eller bestämmer över är inte lagstadgad verksamhet och kommunen har fria händer när det gäller affischeringen. Varje kommun beslutar själv om eventuella avgifter för affischplatser enligt de lokala förhållandena. De eventuella avgifterna är beroende av kostnaderna, hur tidigare praxis fungerat, servicens nivå, affischramarnas kvalitet, vem som har hand om upp- och nedmonteringen, osv.

Väsentligt är att

- alla grupper som har ställt upp kandidater kan reservera samma antal affischplatser
- om avgiften tas ut, används de till att täcka de fastställda kostnaderna för kommunen och
- avgifterna är lika stora för alla grupper som reserverat affischplatser.

När affischplatserna utomhus väljs måste man beakta vallagens bestämmelser om att valaffischer inte får sättas upp på förhandsröstningsställen, röstningsställen eller i deras närhet så att affischerna kan anses inverka på väljarnas valfrihet. En utgångspunkt kan anses vara att valaffischerna inte får synas från röstningsstället eller vid ingången till det.

Riitta Myllymäki

Affischer och reklamer får placeras ut endast med markägarens eller mark-innehavarens tillstånd. Kommunen kan bestämma om platser för valaffischer endast på de områden som den äger eller besitter. Om kommunens affischramar också sätts ut på privata områden måste kommunen få ägarens eller innehavarens samtycke. De kommuner som inte använder affischramar bör i varje fall utse platser för valaffischering på de områden kommunen besitter.

Bestämmelser om reklam och annonsering invid vägar finns i 52 och 52 a § i landsvägslagen (503/2005). Valaffischer berörs inte av anmälningsskyldigheten till vägghållningsmyndigheten. De får placeras ut tidigast en månad före valdagen och de ska avlägsnas inom en vecka efter valdagen. Trafikverket ger anvisningar om valaffischering invid landsvägar och utanför detaljplaneområden.

Vid valaffischering ska man dessutom beakta förbuden i 6 § i ordningslagen (612/2003) och 73 § i vägtrafiklagen (729/2018). Det är förbjudet att använda bländande eller vilseledande ljus som äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten eller sådan reklam som påminner om trafikregleringsanordningar eller annars äventyrar säkerheten. På en väg eller i dess omedelbara närhet får det inte uppsättas skyltar, markeringar eller anordningar som kan förväxlas med trafikplaneringar eller göra trafikplaneringar mindre synliga eller effektiva eller som kan blanda vägtrafikanter eller avleda deras uppmärksamhet.

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Hanna Tainio

vice verkställande direktör

Riitta Myllymäki

ledande jurist

